

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Кафедра глобальної та національної безпеки

Н.Г.КЛИМЕНКО

ТЕХНОЛОГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

для здобувачів спеціальності 256 «Національна безпека» (за окремими сферами
забезпечення і видами діяльності)»

Ступінь вищої освіти «Магістр»

Освітньо-наукова програма
«Стратегічний менеджмент у сфері національної безпеки»
(денна форма)

Київ – 2024

УДК 351.86:005.334](072)
К-49

Рецензенти:

доктор наук з державного управління, доцент Н.І.Обушна
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка);

доктор економічних наук, професор І.І.Каліна
(Міжрегіональна Академія управління персоналом);

доктор наук з державного управління, доцент С.П.Потеряйко
(Інститут державного управління та наукових досліджень у сфері цивільного захисту
ДСНС України).

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Навчально-наукового інституту публічного
управління та державної служби
(протокол № 10 від 6 березня 2024 року)*

К-49 Клименко Н. Г. Технології антикризового управління: навчально-методичний комплекс дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за ОНП «Стратегічний менеджмент у сфері національної безпеки» за спеціальністю 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення та видами діяльності)». Київ, 2024. 31 с.

Навчально-методичний комплекс дисципліни «Технології антикризового управління» підготовлено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньо-науковою програмою «Стратегічний менеджмент у сфері національної безпеки» за спеціальністю 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)» у Навчально-науковому інституті публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Навчально-методичний комплекс дисципліни містить програму курсу, плани лекційних та семінарських занять, методичні рекомендації до проведення семінарських занять, завдання для самостійної роботи, питання до іспиту, приклади оформлення модульної контрольної роботи та екзаменаційного білета до іспиту, перелік термінів з дисципліни, список рекомендованої літератури.

УДК 351.86:005.334](072)

© Н. Г. Клименко, 2024
© Київський національний
університет імені Тараса
Шевченка, 2024

ЗМІСТ

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
ВСТУП	5
МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	6
СПІВВІДНОШЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ	9
СХЕМА ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	10
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ. РОЗПОДІЛ АКАДЕМІЧНОГО ЧАСУ	12
ПРОГРАМА КУРСУ	13
ПЛАНІ ЛЕКЦІЙ	14
РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	16
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	17
РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	21
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	23
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ВАРІАНТУ БІЛЕТУ ДО ЗАЛІКУ	24
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ	25
ОСНОВНІ ТЕРМІНИ	27
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	29

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»
Спеціальність	256 «Національна безпека (за окремими видами забезпечення і галузями діяльності)»
Освітньо-наукова програма	Стратегічний менеджмент у сфері національної безпеки
Ступінь вищої освіти	Магістр
Курс	2
Семестр	3
ECTS	3
Кількість кредитів	3
Кількість годин	90
Кількість розділів	2
Характер дисципліни	Обов'язкова
Лекції (год.)	16
Семінарські	14
Самостійна робота	60
Вид підсумкового контролю	Залік (письмовий)

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Технології антикризового управління» освітньо-наукової програми «Стратегічний менеджмент у сфері національної безпеки» спеціальності 256 «Національна безпека (за окремими видами забезпечення і галузями діяльності)» галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» має важливе значення для підготовки фахівців-управлінців у сфері національної безпеки, орієнтується на сучасні наукові досягнення в галузі публічного управління та національної безпеки.

Навчальна дисципліна передбачає отримання студентами поглиблених знань про технології антикризового урядування, склад його суб'єктів, формування у них вмінь і практичних навичок, необхідних для здійснення функцій органів державної влади через професійну діяльність державних службовців в сучасних умовах державотворення, формування у них вмінь і практичних навичок, необхідних для здійснення функцій органів державної влади через професійну діяльність державних службовців в сучасних умовах.

Навчально-методичний комплекс дисципліни містить програму курсу, плани лекційних та семінарських занять, методичні рекомендації до проведення семінарських занять, завдання для самостійної роботи, питання до заліку, приклади оформлення модульної контрольної роботи та білета до заліку, перелік термінів з дисципліни, список рекомендованої літератури.

МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета дисципліни – полягає у формуванні у студентів системи знань про технології антикризового урядування, склад його суб'єктів, формування у них вмінь і практичних навичок, необхідних для здійснення функцій органів державної влади через професійну діяльність державних службовців в сучасних умовах державотворення.

Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

Знати: основні засади публічного управління у сфері національної безпеки в Україні, його місію в контексті забезпечення безпеки життєдіяльності людини, суспільства та інститутів держави; основи нормативно-правового забезпечення діяльності органів публічної влади, у тому числі у сфері екологічної безпеки.

Вміти: використовувати основні категорії, поняття під час аналізу управлінських аспектів забезпечення національної безпеки; інтерпретувати управлінські ситуації у контексті забезпечення безпеки людини, суспільства та держави; методи аналізу та обробки інформації з метою розробки й реалізації державної політики у сфері національної безпеки, працювати з національними і міжнародними базами даних.

Володіти: навичками системного аналізу, синтезу, обробки і візуалізації статистичних та інших даних для дослідження національної безпеки, прогнозування управлінських ситуацій у контексті забезпечення національної безпеки; роботи з нормативно-правовою базою, пошуку з використанням сучасних інформаційних технологій необхідної інформації (у тому числі в іншомовних джерелах) та її критичного осмислення при вирішенні управлінських завдань щодо реалізації національних інтересів, оформлення й представлення даних за допомогою програм пакету Microsoft Office (Excel, Word, Power Point та ін.).

Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Технології антикризового управління» знайомить студентів із основами антикризового управління, його технологіями. При цьому детальна увага приділяється причинами і передумовами виникнення кризових ситуацій, особливостями антикризового управління, режимам функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування в умовах криз, видами надзвичайних правових режимів та правами і свободами людини та громадянина, а також правами і законними інтересами юридичних осіб, які можуть бути обмежені у випадку запровадження таких режимів, а також законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, які регламентують такі обмеження. При цьому детальна увага приділяється особливостям антикризового управління, його становленню та правовим засадам, повноваженням суб'єктів антикризового управління на державному, регіональному, місцевому рівнях та правовим засадам їх функціонування, ознайомленню з досвідом зарубіжних країн, міжнародних організацій та міжнародного співробітництва.

Завдання (навчальні цілі) – надати студентам систему знань про технології антикризового управління як інструменту забезпечення національної безпеки для формування у них вмінь і навичок, необхідних для здійснення функцій вказаного управління через професійну діяльність державних службовців та надання громадянам

публічних послуг у контексті забезпечення національної безпеки (людини (індивіда), суспільства та держави), а також розробки та здійснення в межах своєї професійної компетенції науково обґрунтованих заходів щодо підвищення його ефективності при реалізації національних інтересів.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти за спеціальністю 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)» галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» для другого (магістерського) рівня вищої освіти дисципліна забезпечує набуття здобувачами освіти наступних компетентностей:

Назва компетентності	Код компетентності
<i>Загальні компетентності</i>	
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ЗК-1
Здатність приймати обґрунтовані рішення	ЗК-2
<i>Фахові компетентності</i>	
Здатність організувати цілеспрямовану діяльність щодо формування і реалізації державної політики у сферах національної безпеки та оборони	ФК-5
Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі національної безпеки (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності) у широких та мультидисциплінарних контекстах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.	ФК-7

Результати навчання:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	знати:			
1.1	Теоретичні засади антикризового управління та його генезу	Лекція, семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, виконання самостійного дослідження, залік	7
1.2	Технології антикризового управління та управління ризиками	Лекція, семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, виконання самостійного дослідження, залік	7
1.3	Організаційно-правові засади антикризового управління	Лекція, самостійна робота	виконання самостійного дослідження, залік	7
1.4	Основні засади забезпечення санітарно-епідемічного	Лекція, самостійна робота	модульна контрольна робота, залік	7

	благополуччя населення			
1.5	Особливості управління в умовах надзвичайних правових режимів	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, виконання самостійного дослідження, модульна контрольна робота, залік	7
1.6	Світовий досвід антикризового управління	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, модульна контрольна робота, залік	7
	вміти:			
2.1	Використовувати у практичній діяльності знання про антикризове управління	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, виконання самостійного дослідження, залік	7
2.2	Визначати заходи для забезпечення антикризового управління	Лекція, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, модульні контрольні роботи, виконання самостійного дослідження, залік	7
2.3	Виявляти та аналізувати чинники, які зумовлюють виникнення криз	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, модульні контрольні роботи, виконання самостійного дослідження, залік	7
2.4	Розробляти та здійснювати заходи спрямовані на протидію кризовим ситуаціям	Лекція, семінари самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, модульні контрольні роботи, виконання самостійного дослідження, залік	7
2.5	Обґрунтовувати в межах своєї професійної компетенції пропозиції щодо вдосконалення правових засад антикризового управління	Лекції, семінари самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, модульні контрольні роботи, виконання самостійного дослідження, залік	7
	комунікація:			
3.1	Використовувати знання для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів та інших джерел при проведенні самостійних досліджень та презентації їх результатів у вигляді доповідей, повідомлень, презентацій тощо	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, виконання самостійного дослідження	4
3.2	Презентувати результати	Семінари,	Усні доповіді,	3

реалізувати інноваційні проекти у сфері національної безпеки з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.												
ПРН-15. Управляти проведенням заходів у процесі забезпечення національної безпеки в різних умовах обстановки з використанням нових стратегічних підходів.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (продовження)

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни					
	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
ПРН-3. Приймати обґрунтовані рішення з питань забезпечення національної безпеки держави (за сферами забезпечення та видами діяльності), у тому числі в умовах багатокритеріальності, неповних чи суперечливих інформації та вимог	+	+	+	+	+	+
ПРН-5. Розробляти та реалізувати інноваційні проекти у сфері національної безпеки з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.	+	+	+	+	+	+
ПРН-15. Управляти проведенням заходів у процесі забезпечення національної безпеки в різних умовах обстановки з використанням нових стратегічних підходів.	+	+	+	+	+	+

СХЕМА ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми оцінювання студентів:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема *оцінювання теоретичної підготовки* – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 42% від загальної оцінки за семестр та *оцінювання практичної підготовки* – результати навчання (вміння 2.1 – 2.5; комунікація 3.1 – 3.3; автономія 4.1 – 4.3), що складає 58% загальної оцінки за семестр.

– семестрове оцінювання (MAX – 80 балів / MIN – 48 балів):

1. Усне опитування, доповнення, дискусія (РН 1; 2; 3) – 20 балів / 12 балів;
2. Модульна контрольна робота (РН 1; 2.1-2.4; 4) – 20 балів / 12 балів (дві роботи);

3. Індивідуальна самостійна робота (есе) (РН 1; 2; 3; 4) – 20 балів /12 балів.

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Перескладання семестрового контролю з метою покращення позитивної оцінки не допускається.

– *заключне оцінювання (MAX – 20 балів / MIN – 12 балів):* формою заключного оцінювання є залік. Формою проведення заліку є письмова робота із завданнями різного рівня складності. У письмовій роботі оцінюються результати навчання 1.1 – 1.3; 2.1 – 2.4; 3.1 – 3.2; 4.1 – 4.3. Максимальна кількість балів, яка може бути отримана студентом під час заліку, становить 20 балів.

– *підсумкове оцінювання:* підсумкова оцінка визначається як сума оцінок (балів) за всіма успішно оціненими результатами навчання під час семестру (оцінки нижче мінімального порогового рівня до підсумкової оцінки не додаються) та оцінки, отриманої під час заліку. Максимальна кількість балів, яка може бути отримана студентом, становить 100 балів.

Організація оцінювання:

Семестрове оцінювання: оцінювання здійснюється впродовж семестру усіх видів робіт, включаючи опитування, самостійну роботу, контрольні роботи та виконання і презентацію індивідуальної самостійної роботи.

1. Змістовна частина 1: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях, модульна контрольна робота (*Min.* – 18 балів, *Max.* – 30 балів).

2. Змістовна частина 2: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях, модульна контрольна робота (*Min.* – 18 балів, *Max.* – 30 бали).

3. Виконання індивідуальної самостійної роботи (*Min.* – 12 балів, *Max.* – 20 балів).

	ЗЧ1	ЗЧ2	Індивідуальна самостійна робота	Залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	12	12	60
Максимум	30	30	20	20	100

Самостійна робота студента полягає в систематичному опрацюванні матеріалу, засвоєння якого підлягає перевірці на кожному семінарському занятті у формі усного опитування та дискусій.

* У випадку виникнення додаткових питань та складних ситуацій під час навчального процесу, їх вирішення здійснюється з посиланням на засади Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ. РОЗПОДІЛ
АКАДЕМІЧНОГО ЧАСУ**

Структура навчальної дисципліни. У навчальній дисципліні передбачено дві змістових частини. Перша частина навчальної дисципліни присвячена дослідженню теоретичних засад антикризового управління. Друга частина присвячена вивченню інституційних засад та особливостей антикризового управління у контексті світового досвіду. Завершується дисципліна заліком у формі письмової підсумкової роботи.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
1	2	3	4	5
<i>Змістовна частина 1. Теоретичні засади антикризового управління</i>				
1	Тема 1. Концептуальні засади антикризового управління	2	2	4
2	Тема 2. Генеза антикризового управління	2	1	4
3	Тема 3. Основи розробки технологій антикризового управління	2	1	4
4	Тема 4. Сутність та особливості управління ризиками	2	1	4
	<i>Модульна контрольна робота</i>		1	4
<i>Змістовна частина 2. Інституційні засади та особливості антикризового управління у контексті світового досвіду</i>				
5	Тема 5. Організаційно-правові засади антикризового управління	2	1	5
6	Тема 6. Основні засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення	1	1	5
7	Тема 7. Цивільний захист та територіальна оборона	2	1	5
8	Тема 8. Особливості управління в умовах надзвичайних правових режимів	1	1	5
9	Тема 9. Світовий досвід антикризового управління	2	1	5
	<i>Модульна контрольна робота</i>		1	5
	Індивідуальна самостійна робота (есе)		2	5
	Залік (письмовий)			5
	ВСЬОГО	16	14	60

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **16 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота - **60 год.**

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовна частина 1. Теоретичні засади антикризового управління

Тема 1. Концептуальні засади антикризового управління

Кризові ситуації: сутність соціального явища. Підходи до визначення типології криз. Циклічність кризових явищ. Державні цикли і кризи. Кризові ситуації в Україні та світі.

Тема 2. Генеза антикризового управління

Становлення державного управління в умовах кризових ситуацій у світі. Розвиток державного управління в умовах кризових ситуацій в Україні. Кризові ситуації як чинник впливу на різні сфери життєдіяльності людини та суспільства.

Тема 3. Основи розробки технологій антикризового управління

Діагностика криз в процесах управління. Засади антикризового управління. Стратегії в антикризовому управлінні. Кризи в системі державного управління. Інновації в антикризовому управлінні.

Тема 4. Сутність та особливості управління ризиками

Види, рівні та класифікаційні ознаки кризових ситуацій. Класифікація та природа ризиків. Сутність і характер прояву управлінських ризиків. Комунікативна діяльність в антикризовому управлінні.

Змістовна частина 2. Інституційні засади та особливості антикризового управління у контексті світового досвіду

Тема 5. Організаційно-правові засади антикризового управління

Правові засади антикризового управління. Суб'єкти антикризового управління. Прийняття управлінських рішень в умовах надзвичайних ситуацій. Засади кадрового менеджменту в кризових ситуаціях.

Тема 6. Основні засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Правові засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення. Суб'єкти та об'єкти забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення. Особливості забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення в умовах пандемії COVID-19. Міжнародний досвід протидії пандеміям. Роль ООН та ВООЗ у забезпеченні санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Тема 7. Цивільний захист та територіальна оборона

Цивільний захист: визначення, принципи, заходи. ЄДСЦЗ: склад, завдання, режими функціонування. Територіальна оборона України: визначення, принципи, заходи, суб'єкти. Особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану.

Тема 8. Особливості управління в умовах надзвичайних правових режимів.

Сутність надзвичайних правових режимів. Правовий режими надзвичайного стану. Правовий режим воєнного стану. Режим у районі проведення антитерористичної операції. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації

Тема 9. Світовий досвід антикризового управління

Досвід європейських країн у сфері запобігання кризових ситуацій. НАТО та протидія кризовим ситуаціям. Роль ООН у протидії кризовим явищам. Місце Механізму цивільного захисту ЄС у подоланні наслідків кризових ситуацій. Цілі сталого розвитку у контексті запобігання кризовим ситуаціям

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Змістовна частина 1. Теоретичні засади антикризового управління

Лекція 1. Концептуальні засади антикризового управління

Мета заняття: розкрити зміст концептуальних засад антикризового управління

План

1. Кризові ситуації: сутність соціального явища.
2. Підходи до визначення типології криз.
3. Циклічність кризових явищ.
4. Державні цикли і кризи.
5. Кризові ситуації в Україні та світі.

Лекція 2. Генеза антикризового управління

Мета заняття: ознайомити студентів з історією становлення та розвитку антикризового управління

План

1. Становлення державного управління в умовах кризових ситуацій у світі.
2. Розвиток державного управління в умовах кризових ситуацій в Україні.
3. Кризові ситуації як чинник впливу на різні сфери життєдіяльності людини та суспільства.

Лекція 3. Основи розробки технологій антикризового управління

Мета заняття: Ознайомити студентів з специфікою діагностики криз в процесах управління, засадами, стратегіями та інноваціями в антикризовому управлінні, особливостями криз в системі державного управління

План

1. Діагностика криз в процесах управління.
2. Засади антикризового управління.
3. Стратегії в антикризовому управлінні.
4. Кризи в системі державного управління.
5. Інновації в антикризовому управлінні.

Лекція 4. Сутність та особливості управління ризиками

Мета заняття: надати розуміння сутності та особливостей управління ризиками

План

1. Види, рівні та класифікаційні ознаки кризових ситуацій.
2. Класифікація та природа ризиків.
3. Сутність і характер прояву управлінських ризиків.
4. Комунікативна діяльність в антикризовому управлінні.

Змістовна частина 2. Інституційні засади та особливості антикризового управління у контексті світового досвіду

Лекція 5. Організаційно-правові засади антикризового управління

Мета заняття: ознайомити з організаційно-правовими засади антикризового управління

План

1. Правові засади антикризового управління.
2. Суб'єкти антикризового управління.
3. Прийняття управлінських рішень в умовах надзвичайних ситуацій.
- 4 Засади кадрового менеджменту в кризових ситуаціях.

Лекція 6. Основні засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Мета заняття: ознайомити з основними засадами забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

План

1. Правові засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.
2. Суб'єкти та об'єкти забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.
3. Особливості забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення в умовах пандемії COVID-19.
4. Міжнародний досвід протидії пандеміям.
5. Роль ООН та ВООЗ у забезпеченні санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Лекція 7. Цивільний захист та територіальна оборона

Мета заняття: розкрити сутність цивільного захисту та територіальної оборони

План

1. Цивільний захист: визначення, принципи, заходи.
2. ЄДСЦЗ: склад, завдання, режими функціонування.
3. Територіальна оборона України: визначення, принципи, заходи, суб'єкти.
4. Особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану.

Лекція 8. Особливості управління в умовах надзвичайних правових режимів.

Мета заняття: ознайомити з особливостями управління в умовах надзвичайних правових режимів

План

1. Сутність надзвичайних правових режимів.
2. Правовий режими надзвичайного стану.
3. Правовий режим воєнного стану.
- 4 Режим у районі проведення антитерористичної операції.
5. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації

Лекція 9. Світовий досвід антикризового управління

Мета заняття: ознайомити з світовим досвідом антикризового управління

План

1. Досвід європейських країн у сфері запобігання кризових ситуацій.
2. НАТО та протидія кризовим ситуаціям.
3. Роль ООН у протидії кризовим явищам.
4. Місце Механізму цивільного захисту ЄС у подоланні наслідків кризових

ситуацій.

5. Цілі сталого розвитку у контексті запобігання кризовим ситуаціям

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Планування занять відбувається згідно з вимогами навчального плану підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-науковою програмою «Стратегічний менеджмент у сфері національної безпеки».

Семінарське заняття – навчальне заняття у формі колективного обговорення наперед визначених викладачем питань, доповідей, рефератів, завдань, есе тощо. Семінарське заняття спрямовано на поглиблення та систематизацію знань здобувачів освіти, організацію та підвищення рівня автономності їх самостійної пізнавальної діяльності, формування оціночних суджень.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює якість виконання здобувачами освіти завдань, їх виступи, активність, уміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо.

Семінарські заняття звичайно проводять з однією академічною групою. У випадку незначної кількості студентів в академічних групах допускається зведення на семінарському занятті двох і більше академічних груп (сукупна кількість студентів у зведеній групі не має перевищувати 30 осіб).

Плануючи семінарські заняття з дисципліни, слід враховувати їх призначення:

- закріплення, поглиблення і розширення знань студентів, отриманих під час лекцій;
- формування вміння постановки і рішення інтелектуальних завдань і проблем;
- удосконалення здібностей по аргументації студентами своєї точки зору, а також по доведенню і спростуванню інших суджень;
- демонстрація студентами досягнутого рівня теоретичної підготовки;
- формування вміння й навички самостійної роботи з різним джерелами (монографії, наукові статті, Інтернет-ресурси органів публічної влади тощо);

Завдання семінарського заняття:

Семінарські заняття виконують такі основні функції (відповідно формулюють дидактичні цілі заняття: навчальну, виховну і розвивальну):

- навчальну – поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару;
- розвивальну – розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з різними літературними джерелами, формування умінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо;
- виховну – патріотичне виховання, виховання економічної, екологічної культури і мислення, прищеплення інтересу до вивчення конкретної дисципліни та до фаху, формування потреби здорового способу життя тощо;
- діагностично-корекційну – контроль за якістю засвоєння студентами навчального матеріалу, виявлення прогалин його засвоєнні та їх подолання.

Особливості семінару:

- активна участь самих студентів у з'ясуванні сутності проблем, питань, що були винесені на розгляд;
- викладач надає студентам можливість вільно висловлюватися під час розгляду питань, що винесені на обговорення, допомагає їм вірно будувати свої

міркування;

- така навчальна мета семінару вимагає, щоб студенти були добре підготовлені до заняття;
- якщо студенти не підготовлені до заняття, то семінарське заняття перетворюється у фронтальну бесіду (викладач задає питання, студенти відповідають на них).

Структура семінарського заняття:

організаційна частина – допомагає мобілізувати студентів до навчання; активізувати їхню увагу; створити робочу атмосферу для проведення заняття; містить привітання викладача зі студентами, виявлення відсутніх, перевірку підготовленості до заняття;

мотивація та стимулювання навчальної діяльності – передбачає формування потреби вивчення конкретного навчального матеріалу, повідомлення теми, мети та завдань. Мотивації сприяє чітке усвідомлення його мети, що полягає у досягненні кінцевого, запланованого результату спільної діяльності викладача й студентів;

обговорення навчальних питань семінару – полягає в обговоренні й керуванні процесом розгляду основних питань семінару відповідно до обраного виду і методики його проведення. Викладач має подбати про поетапне обговорення, сприймання, розуміння, закріплення і застосування студентами вивченої навчальної інформації;

діагностика правильності засвоєння студентами знань – допомагає викладачеві та студентам з'ясувати причину нерозуміння певного елемента змісту навчальної інформації, невміння чи помилковості виконання інтелектуальної або практичної дії. Здійснюється за допомогою серії оперативних короткочасних контрольних робіт (письмових, графічних, практичних), усних фронтальних опитувань, тренінгу тощо), з використанням комп'ютерної техніки;

підбиття підсумків заняття – передбачає коротке повідомлення про виконання запланованої мети, завдань заняття (аналіз того, що було розглянуто, мотивацію діяльності групи і окремих студентів, оцінювання їхньої роботи);

повідомлення завдань на наступне семінарське заняття – містить пояснення щодо змісту питань, які розглядатимуться на наступному семінарському занятті.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовна частина 1. Теоретичні засади антикризового управління

Семінарське заняття 1. Концептуальні засади антикризового управління

План заняття

1. Кризові ситуації: сутність соціального явища.
2. Підходи до визначення типології криз.
3. Циклічність кризових явищ.
4. Державні цикли і кризи.

Навчальна мета: формування системи знань про концептуальні засади антикризового управління

Завдання 1. Розкрийте сутність кризової ситуація як соціального явища.

Завдання 2. Які підходи до визначення типології криз Ви знаєте?

Запитання для контролю знань:

1. Як пов'язані державні цикли та кризи.
2. Охарактеризуйте кризові ситуації в Україні та світі.

Рекомендована література: 1-6, 8-10, 11, 17, 26-31.

Семінарське заняття 2. Генеза антикризового управління

План заняття

1. Становлення державного управління в умовах кризових ситуацій у світі.
2. Розвиток державного управління в умовах кризових ситуацій в Україні.
3. Кризові ситуації як чинник впливу на різні сфери життєдіяльності людини та суспільства.

Навчальна мета: формування знань щодо становлення та розвитку державного управління в умовах кризових ситуацій в Україні та світі та вплив криз на різні сфери життєдіяльності людини та суспільства.

Завдання 1. Назвіть основні періоди становлення державного управління в умовах кризових ситуацій у світі.

Завдання 2. Назвіть основні етапи розвитку державного управління в умовах кризових ситуацій в Україні.

Запитання для контролю знань:

1. Охарактеризуйте як кризові ситуації впливають на різні сфери життєдіяльності людини.
2. Охарактеризуйте як кризові ситуації впливають на різні сфери життєдіяльності суспільства.

Рекомендована література: 1-6, 8-11, 17, 26-31.

Семінарське заняття 3. Основи розробки технологій антикризового управління

План заняття

1. Діагностика криз в процесах управління.
2. Засади антикризового управління.
3. Стратегії в антикризовому управлінні.
4. Кризи в системі державного управління.
5. Інновації в антикризовому управлінні.

Навчальна мета: формування розуміння основ розробки технологій антикризового управління

Завдання 1. У чому полягає специфіка діагностики криз в процесах управління?

Завдання 2. Охарактеризуйте стратегії в антикризовому управлінні

Запитання для контролю знань:

1. Про що свідчать кризи в системі державного управління?
2. Як впливають інновації на антикризове управління?

Рекомендована література: 1-11, 17, 26-31.

Семінарське заняття 4. Сутність та особливості управління ризиками

План заняття

1. Види, рівні та класифікаційні ознаки кризових ситуацій.
2. Класифікація та природа ризиків.
3. Сутність і характер прояву управлінських ризиків.
4. Комунікативна діяльність в антикризовому управлінні.

Навчальна мета: формування та закріплення знань про сутність та особливості управління ризиками

Завдання 1. Які види, рівні та класифікаційні ознаки кризових ситуацій Ви знаєте?

Завдання 2. Що таке ризик, яка їх класифікація та природа?

Запитання для контролю знань:

1. Визначте сутність і характер прояву управлінських ризиків
 2. Яку роль відіграє комунікативна діяльність в антикризовому управлінні?
- Рекомендована література: 1-6, 8-11, 17, 20-21, 23, 26-31.

Змістовна частина 2. Інституційні засади та особливості антикризового управління у контексті світового досвіду

Семінарське заняття 5. Організаційно-правові засади антикризового управління

План заняття

1. Правові засади антикризового управління.
2. Суб'єкти антикризового управління.
3. Прийняття управлінських рішень в умовах надзвичайних ситуацій.
4. Засади кадрового менеджменту в кризових ситуаціях.

Навчальна мета: формування знань про організаційно-правові засади антикризового управління

Завдання 1. Назвіть основні нормативно-правові акти, які регламентують діяльність органів публічної влади в кризових ситуаціях?

Завдання 2. Наведіть приклади повноважень суб'єктів антикризового управління на різних рівнях.

Запитання для контролю знань:

1. Які додаткові вимоги пред'являються до кадрів, які працюють в кризових ситуаціях?
2. Чим відрізняється прийняття управлінських рішень в умовах надзвичайних ситуацій від повсякденних умов?

Рекомендована література: 1-6, 8-11, 17, 26-31.

Семінарське заняття 6. Основні засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

План заняття

1. Правові засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.
2. Суб'єкти та об'єкти забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.
3. Особливості забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення в умовах пандемії COVID-19.
4. Міжнародний досвід протидії пандеміям.
5. Роль ООН та ВООЗ у забезпеченні санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Навчальна мета: формування знань про основні засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Завдання 1. Охарактеризуйте правові засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення

Завдання 2. Охарактеризуйте міжнародний досвід протидії пандеміям.

Запитання для контролю знань:

1. У чому полягають особливості забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення в умовах пандемії COVID-19?
2. Яку роль відіграють ООН та ВООЗ у забезпеченні санітарно-епідемічного благополуччя населення?

Рекомендована література: 1-6, 8-11, 17, 19, 26-31.

Семінарське заняття 7. Цивільний захист та територіальна оборона

План заняття

1. Цивільний захист: визначення, принципи, заходи.
2. ЄДСЦЗ: склад, завдання, режими функціонування.
3. Територіальна оборона України: визначення, принципи, заходи, суб'єкти.
4. Особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану.

Навчальна мета: формування знань про цивільний захист та територіальну оборону

Завдання 1. Назвіть зміст основних режимів функціонування ЄДСЦЗ.

Завдання 2. Визначте особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану.

Запитання для контролю знань:

1. Чим відрізняється цивільний захист від цивільної оборони?
2. Яких суб'єктів територіальної оборони Ви знаєте?

Рекомендована література: 1-6, 8-10, 11-18, 22-25, 26-31.

Семінарське заняття 8. Особливості управління в умовах надзвичайних правових режимів.

План заняття

1. Сутність надзвичайних правових режимів.
2. Правовий режим надзвичайного стану.
3. Правовий режим воєнного стану.
4. Режим у районі проведення антитерористичної операції.
5. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації

Навчальна мета: формування знань про особливості управління в умовах надзвичайних правових режимів.

Завдання 1. Назвіть основні підстави для запровадження правового режиму надзвичайного стану.

Завдання 2. Назвіть заходи, які можуть запроваджуватися під час введення правового режиму воєнного стану.

Запитання для контролю знань:

1. Чим відрізняється правовий режим надзвичайного стану від правового режиму зони надзвичайної екологічної ситуації?

2. У чому полягають повноваження військових адміністрацій?

Рекомендована література: 1-6, 8-10, 11-16, 26-31.

Семінарське заняття 9. Світовий досвід антикризового управління

План заняття

1. Досвід європейських країн у сфері запобігання кризових ситуацій.
2. НАТО та протидія кризовим ситуаціям.
3. Роль ООН у протидії кризовим явищам.
4. Місце Механізму цивільного захисту ЄС у подоланні наслідків кризових ситуацій.
5. Цілі сталого розвитку у контексті запобігання кризовим ситуаціям

Навчальна мета: формування знань про світовий досвід антикризового управління

Завдання 1. Визначте як НАТО та європейські країни співпрацюють у протидії кризовим ситуаціям.

Завдання 2. Охарактеризуйте роль ООН у протидії кризовим явищам.

Запитання для контролю знань:

1. Як співвідносяться Цілі сталого розвитку із запобігання кризовим ситуаціям?
2. Яке місце займає Механізм цивільного захисту ЄС у подоланні наслідків кризових ситуацій?

Рекомендована література: 1-6, 8-10, 26-31.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Індивідуальна самостійна робота з дисципліни «Технології антикризового управління» виконується у формі есе. Зазначена робота оформлюється відповідно до вимог Методичних рекомендацій до написання курсових робіт, есе, рефератів та аналітичних записок (уклад. Г. П. Ситник, М. Г. Орел, А. Д. Штельмашенко ; за ред. Г. П. Ситника. К. : ВПЦ "Київський університет", 2020. 93 с.), розміщеного за адресою: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/286/files/91f2c278-4b30-4b40-bf73-f27cf4354ab5.pdf>

Підготовлене есе підлягає публічному захисту, який супроводжується виступом на 5-7 хвилин та презентацією на 3-5 слайдів.

Перелік тем для індивідуальної самостійної роботи

1. Характерні кризові явища в управлінні.
2. Основні принципи стійкості системи управління в кризових ситуаціях.
3. Економічний механізм виникнення кризового стану системи.
4. Стратегія і тактика антикризового управління.
5. Особливості забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення в умовах пандемії COVID-19
6. Етапність впровадження заходів антикризового управління.
7. Інноваційні заходи як головний напрям антикризового управління.
8. Організація створення та функціонування антикризових груп.
9. Організація зовнішнього та внутрішнього моніторингу для антикризового управління.
10. Психологічна та функціональна підготовка кадрів для антикризового управління.
11. Особливості кризових явищ в суспільстві.
12. Методи прогнозування кризових явищ в суспільстві.
13. Організація стратегічного планування як захід передкризового управління.
14. Основні принципи антикризового управління.
15. Вибір інноваційних заходів для подолання кризових явищ.
16. Багатопротильна диверсифікація як метод передкризового управління.
17. Вибір стилю управління в умовах виникнення кризових явищ.
18. Впровадження ефективної кадрової політики як метод антикризового управління.

19. Методи трансформації організаційних форм управління в кризових ситуаціях.
20. Становлення державного управління в умовах кризових ситуацій у світі.
21. Прийняття управлінських рішень в умовах надзвичайних ситуацій
22. Правові засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.
23. Суб'єкти та об'єкти забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.
24. Роль ООН та ВООЗ у забезпеченні санітарно-епідемічного благополуччя населення.
25. Досвід країн ЄС у сфері запобігання кризових ситуацій
26. НАТО та протидія кризовим ситуаціям
27. Роль ООН у протидії кризовим явищам
28. Місце Механізму цивільного захисту ЄС у подоланні наслідків кризових ситуацій
29. Цілі сталого розвитку у контексті запобігання кризовим ситуаціям

ЗАВДАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ 1

з дисципліни: «Технології антикризового управління»

(Змістовна частина 1. Теоретичні засади антикризового управління)

спеціальність 256 – Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)

освітньо-наукова програма: Стратегічний менеджмент у сфері національної безпеки
освітній рівень - другий (магістерський)

Варіант 1

1. Які існують підходи до визначення типології криз?
2. Дайте характеристику моделей стратегічного менеджменту

(дата)

(прізвище, ініціали)

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ**

Освітній рівень – магістр

Галузь знань – 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону

Спеціальність – 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)

Освітньо-наукова програма – «Стратегічний менеджмент у сфері національної безпеки»

Семестр III

Навчальна дисципліна – Технології антикризового управління

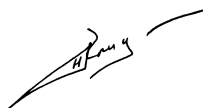
Критерії оцінювання: Варіант питань під час заліку складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою: мін.6 та макс.10 балів, що в загальному підсумку дає: мін. 12 та макс. 20 балів, тобто для отримання позитивної оцінки під час заліку (усного або письмового), оцінка не може бути меншою 12 балів.

ВАРІАНТ ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ № 1

1. Розкрийте сутність соціального явища «кризові ситуації».
2. Сутність і характер прояву управлінських ризиків

Затверджено на засіданні кафедри глобальної та національної безпеки, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Екзаменатор

доц. Наталія КЛИМЕНКО

Завідувач кафедри
глобальної та національної безпеки

проф. Григорій СИТНИК

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Розкрийте сутність соціального явища «кризові ситуації».
2. Які існують підходи до визначення типології криз?
3. У чому полягає циклічність кризових явищ?
4. Що ви знаєте про державні цикли і кризи?
5. Охарактеризуйте кризові ситуації в Україні.
6. Охарактеризуйте кризові ситуації у світі.
7. Становлення державного управління в умовах кризових ситуацій у світі.
8. Розвиток державного управління в умовах кризових ситуацій в Україні
9. Кризові ситуації як чинник впливу на різні сфери життєдіяльності людини та суспільства.
10. Охарактеризуйте специфіку діагностики криз в процесах управління
11. Розкрийте зміст засад антикризового управління.
12. Які стратегії в антикризовому управлінні Ви знаєте?
13. Особливості криз в системі державного управління
14. Інновації в антикризовому управлінні
15. Класифікація та природа ризиків
16. Сутність і характер прояву управлінських ризиків
17. У чому полягає зміст комунікативної діяльності в антикризовому управлінні?
18. Назвіть види, рівні та класифікаційні ознаки кризових ситуацій
19. Правові засади антикризового управління
20. Суб'єкти антикризового управління
21. Прийняття управлінських рішень в умовах надзвичайних ситуацій
22. Засади кадрового менеджменту в кризових ситуаціях
23. Правові засади забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.
24. Суб'єкти та об'єкти забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.
25. Особливості забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення в умовах пандемії COVID-19
26. Міжнародний досвід протидії пандеміям
27. Роль ООН та ВООЗ у забезпеченні санітарно-епідемічного благополуччя населення.
28. Цивільний захист: визначення, принципи, заходи
29. ЄДСЦЗ: склад, завдання, режими функціонування
30. Територіальна оборона України: визначення, принципи, заходи, суб'єкти
31. Особливості забезпечення цивільного захисту в умовах воєнного стану
32. Сутність надзвичайних правових режимів
33. Правовий режими надзвичайного стану
34. Правовий режим воєнного стану

35. Режим у районі проведення антитерористичної операції
36. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації
37. Досвід європейських країн у сфері запобігання кризових ситуацій
38. НАТО та протидія кризовим ситуаціям
39. Роль ООН у протидії кризовим явищам
40. Місце Механізму цивільного захисту ЄС у подоланні наслідків кризових ситуацій
41. Цілі сталого розвитку у контексті запобігання кризовим ситуаціям

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ

Кризова ситуація – крайнє загострення протиріч, гостру дестабілізацію становища в будь-якій сфері діяльності, регіоні, країні.

Криза державного управління – це особливий стан в розвитку і функціонуванні політичної системи суспільства, державно-владних структур, яке характеризується такими ознаками як: нестабільність; розбалансування діяльності політичних інститутів; зниження рівня керованості соціально-економічних та політичних процесів; загострення політичних конфліктів; збільшенням критичної активності мас.

Антикризове управління – це управління, при якому відбувається прогнозування небезпеки кризи, аналіз її симптомів, методів щодо зниження негативних наслідків і використання її факторів для подальшого розвитку.

Ризик – це управлінська діяльність, що має в тому або іншому ступені ризиковий характер, що обумовлено багатofакторною динамікою об'єкта управління, його зовнішнім оточенням, роллю людського фактора, процесом впливу.

Ризик – це складова управлінської діяльності, здійснюваної в ситуації того або іншого ступеня невизначеності, при недостатності інформації, при виборі альтернативного рішення, критерій ефективності якого зв'язаний з імовірністю прояву негативних умов реалізації.

Санітарно-епідемічне благополуччя населення - стан здоров'я населення та середовища життєдіяльності людини, за якого показники захворюваності перебувають на усталеному рівні для даної території, умови проживання сприятливі для населення, а параметри факторів середовища життєдіяльності знаходяться в межах, визначених санітарним законодавством.

Цивільний захист - комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій, запобігання виникненню таких ситуацій та подій, ліквідацію їх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки.

Територіальна оборона - система загальнодержавних, воєнних і спеціальних заходів, що здійснюються у мирний час та в особливий період з метою протидії воєнним загрозам, а також для надання допомоги у захисті населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій;

Надзвичайний стан - це особливий правовий режим, який може тимчасово вводиться в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам

місцевого самоврядування відповідно до цього Закону повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Восний стан - це особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Режим у районі проведення антитерористичної операції - особливий порядок, який може вводитися в районі проведення антитерористичної операції на час її проведення і передбачати надання суб'єктам боротьби з тероризмом визначених цим Законом спеціальних повноважень, необхідних для звільнення заручників, забезпечення безпеки і здоров'я громадян, які опинилися в районі проведення антитерористичної операції, нормального функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій.

Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації - це особливий правовий режим, який може тимчасово запроваджуватися в окремих місцевостях у разі виникнення надзвичайних екологічних ситуацій і спрямовується для попередження людських і матеріальних втрат, відвернення загрози життю і здоров'ю громадян, а також усунення негативних наслідків надзвичайної екологічної ситуації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

а) основна:

1. Ситник Г.П., Орел М.Г. Публічне управління у сфері національної безпеки: підручник /за заг.ред. Г.П.Ситника, Київ: Видавець Кравченко Я.О. 2020. 360 с.
2. Публічне управління та адміністрування у сфері національної безпеки: (системні, політичні та економічні аспекти): словник-довідник / С.П.Завгородня, М.Г.Орел, Г.П.Ситник [уклад.] /за заг.ред. Д.В.Неліпи, Є.О.Романенка, Г.П.Ситника, Київ: Видавець Кравченко Я.О. 2020. 380 с.
3. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення : монографія / Криштанович М.Ф., Пушак Я.Я., Флейчук М.І., Франчук В.І. Львів : Сполом, 2020. 418 с.
4. Глобальна та національна безпека: підручник / авт.кол.: В.І.Абрамов, Г.П.Ситник, В.Ф.Смолянук та інш.; за заг.ред. Г.П.Ситника. Київ; НАДУ, 2016. 784 с.
5. Клименко Н. Г. Державне управління в умовах надзвичайних ситуацій: Навч. посіб. К. : НАДУ, 2014 224 с.
6. Ситник Г. П. Сутність кризових ситуацій соціального характеру у контексті національної безпеки: філософсько-управлінський аспект. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2019. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1479>

б) додаткова:

7. Качинський А.Б. Засади системного аналізу безпеки складних систем: монографія /За заг.ред.В.П.Горбуліна. Київ : ДП “НВЦ “Євроатлантикінформ”, 2006. 116 с.
8. Перепилиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи: монографія. Київ : Стилос. ПЦ «Фоліант», 2003. 250 с.
9. Волянський П.Б., Гур'єв С.О., Соловйов О.С., Терент'єва А.В. Кризовий менеджмент і принципи управління ризиками в процесі ліквідації надзвичайних ситуацій. Київ : Парлам. вид-во, 2021. 432 с.
10. Реагування на надзвичайні ситуації: навч. посібник. Київ : Вид-во «Бланк-Прес», 2014. 206 с.

в) законодавчі та нормативні акти

11. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2013 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
13. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>
14. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13.07.2000 р. № 1908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text>
15. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19/print1524821810428590#Text>
16. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 №1550-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14/print1525239509326352#Text>

17. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

18. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 р. № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

19. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 06.09.2022 р. № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>

20. Про затвердження порядку класифікації надзвичайних ситуацій: постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF#Text>

21. Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій: наказ МВС України від 06.08.2018 № 658, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28.08.2018 р. за № 969/32421. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18#Text>

22. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : постанова Кабінету Міністрів України від 09.01. 2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>

23. Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 р. № 101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF#Text>

24. Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій Постанова Кабінету Міністрів України «» від 17.06.2015 № 409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-2015-%D0%BF#Text>

25. Про затвердження Положення про Державну систему моніторингу довкілля Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 р. № 391. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-98-%D0%BF#Text>

г) електронні ресурси

26. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

27. Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua>

28. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>

29. Офіційний сайт національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

30. Офіційний сайт наукової бібліотеки імені М. Максимовича URL: <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/iir/library/index.php>

31. Аналітичні доповіді Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi>

Навчально-методичне видання

КЛИМЕНКО Наталія Григорівна

ТЕХНОЛОГІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Навчально-методичний комплекс дисципліни

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньо-науковою програмою «Стратегічний менеджмент у сфері національної безпеки» за спеціальністю 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)» галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»

Видання подається в авторській редакції